

Sygn. akt II C 3097/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie II Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia del. Anna Kiełek
Protokolant:	Ewa Pigul

po rozpoznaniu w Warszawie na rozprawie w dniu 3 czerwca 2022 roku

sprawy z powództwa R. S.

przeciwko (...) Oddział w Polsce z siedzibą w W.

o ustalenie ewentualnie o zapłatę

orzeka:

I. Ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) zawarta w dniu 30 lipca 2008 roku pomiędzy (...) z siedzibą w W. a R. S. jest nieważna,

II. Zasądza od (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej Oddział w Polsce z siedzibą w W. na rzecz R. S. kwotę 11.843,00 (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów postępowania wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas od daty uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w tym kwotę 10.800,00 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt II C 3097/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 kwietnia 2020 r. powód R. S. wniósł o ustalenie nieważności całej umowy o kredyt hipoteczny nr. (...) sporządzonej 30 lipca 2008 r. i zawartej w dniu 5 sierpnia 2008 r. na podstawie art. 58 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c. albo unieważnienie w całości powyższej umowy na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone do dnia zapłaty.

Powód zgłosił także roszczenie ewentualne o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 69.453,97 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następnego po doręczeniu pozwu do dnia zapłaty, wskutek uznania § 2 ust. 1 umowy w części przewidującej udzielenie kredytu indeksowanego, § 7 ust. 4 regulaminu w zakresie, w jaki przewiduje przeliczenie kwoty wykorzystanego kredytu na kwotę w walucie obcej oraz § 9 ust. 2 pkt 1 regulaminu w zakresie, w jakim przewiduje, że wysokość kwoty podlegającej spłacie (w złotych) oraz raty spłaty obliczana jest jako równowartość kwoty ustalonej uprzednio we frankach szwajcarskich, za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c. i tym samym bezskuteczne względem powoda.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że w dniu 30 lipca 2008 r. powód zawarł z (...) spółką akcyjną oddziałem w Polsce z siedzibą w W., prowadzącym działalność pod nazwą bank (...) (aktualnie (...) z siedzibą w W., wykonujący w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału (...) oddział w Polsce z siedzibą w W.), umowę o kredyt hipoteczny nr. (...), na kwotę 240.000,00 zł, indeksowany do waluty obcej CHF w celu uzyskania środków na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego. Okres kredytowania wynosił 480 miesięcy, a kredyt został wypłacony kredytobiorcy jednorazowo.

W pierwszej kolejności powód wskazał na orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., w sprawie C 260/18, podnosząc, że w świetle postanowień dyrektywy art. 6 ust. 1 93/13 Trybunał uznał, że możliwe jest rozwiązanie polegające na unieważnieniu całej umowy kredytowej, a stan faktyczny niniejszej sprawy jest tożsamy ze sprawą w odniesieniu, do której zapadło orzeczenie C 260/18.

Zdaniem powoda zapisy § 2 ust. 1 Umowy o kredyt hipoteczny, jak również § 7 ust 4, § 9 ust 2 pkt 1, § 16 ust. 9 Regulaminu Kredytu Hipotecznego udzielanego przez (...) stanowią postanowienia abuzywne.

Powód dokonując spłat rat kredytu w wysokości i oprocentowaniu, zgodnie z zaświadczeniem strony pozwanej z dnia 25 lutego 2020 r. w związku z umową kredytową uiszczył na rzecz pozwanego do dnia 28 stycznia 2020 r. kwotę 160.718,39 zł tytułem kapitału, odsetek i prowizji.

Powód w dniu 24 czerwca 2013 r. zawarł z bankiem aneks nr (...) do umowy kredytowej, w której strony postanowiły, iż spłata udzielonego kredytobiorcy kredytu indeksowanego do waluty, obcej, będzie następować w walucie obcej CHF, do której kredyt jest indeksowany.

Strona powodowa podnosiła, że nie zawarła by z pozwanym umowy kredytu indeksowanego, gdyby знаła wszystkie skutki zawartej z pozwanej umowy, działała w charakterze konsumenta, kwestionowane postanowienia umowy kredytowej nie zostały indywidualnie uzgodnione, a postępowania stosowane przez pozwanego dotyczące zasad ustalania kursów wymiany walut są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes powoda. Wprowadzają rażącą dysproporcję praw i obowiązków stron, przyznając stronie pozwanej do dowolnego ustalania kryteriów wpływających na wysokość świadczeń stron, przy jednoczesnym odbieraniu powodowi możliwości weryfikowania poprawności działania pozwanego. Ponadto, powodowi nie wyjaśniono mechanizmu indeksacji, nie poinformowano go rzetelnie o ryzyku walutowym, związanym z zaciągniętym przez niego kredycie indeksowanym do franka szwajcarskiego a doradca klienta udzielał tylko ogólnych informacji o historycznym kursie waluty indeksacji. Wszelkie informacje były przekazywane ustnie, a na spotkaniu z doradcą klienta przekazywano powodowi, że frank szwajcarski jest bardzo bezpieczną walutą, nie wspominając o tym, że jego wahania będą miały wpływ na wysokość rat kredytu, a tym bardziej na wysokość salda zadłużenia.

Powód podnosił, że przedmiotowa umowa stanowi umowę adhezyjną, w której warunki umowne określone były jednostronnie przez przedsiębiorcę, a powód nie miał żadnej możliwości wpływu na treść przedmiotowych postanowień.

Powód podnosi, że oceniając postanowienia umowne przez pryzmat art. 385¹ r. należy stwierdzić, że postanowienia § 2 ust 1. umowy kredytu, § 7 ust 4. Regulaminu, § 9 ust. 2 Regulaminu mają charakter niedozwolony, co natomiast skutkuje rażącym naruszeniem interesów konsumenta, gdyż występuje brak sprawiedliwego i uczciwego wyważenia praw i obowiązków stron umowy.

Powód podniósł, że umowa kredytu jest sprzeczna zarówno z art. 69 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego, gdyż ciężko uznać kwotę kredytu za jednoznacznie określoną, art. 720 § 1 k.c. gdyż kwota ta została w istocie przez bank określona jedynie w sposób pośredni jak i z art. 353¹ k.c. gdyż przyznaje jednej stronie umowy prawo do ułożenia stosunku prawnego wedle własnego uznania. Wszystko to – zdaniem powoda – powinno skutkować bezwzględną nieważnością czynności prawnej stosownie do art. 58 § k.c. (pозew – k. 1-14).

Pozwany (...) z siedzibą w W., w złożonej do akt odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz jego rzecz kosztów zastępstwa prawnego oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych.

W pierwszej kolejności pozwany wskazał, że powód był świadomy ryzyka kursowego, a przede wszystkim faktu wpływu kursu waluty na wysokość zobowiązania wobec pozwanego oraz wysokość rat kredytu.

Kredytodawca podniósł również, że w dniu 24 czerwca 2013 r. strony zawarły aneks do umowy, w którym ustaliły zasady spłaty kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji. Od czasu zawarcia aneksu kwestionowane klauzule odsyłające do tabel kursowych banku przestały mieć zastosowanie.

Pozwany podkreślił, że w wyniku wdrożenia zmian Rekomendacji S wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego zasady ustalania kursów zostały określone w stosowanym przez bank (...) kredytu hipotecznego. W obowiązującym od kwietnia 2009 r. § 15 ust. 8 Regulaminu wskazano, że kursy walut obcych ustalane są przy uwzględnieniu: średnich kursów walut ogłaszanych przez NBP, bieżącej sytuacji na rynku walutowym, aktualnej pozycji walutowej banku i przewidywania kierunku zmian kursów. Zasady te były stosowane w sposób jednolity względem wszystkich klientów.

Pozwany zwrócił uwagę na orzecznictwo, w którym zdefiniowano i potwierdzono dopuszczalność kredytów odniesionych do waluty obcej. Zdaniem pozwanego nie ma podstaw do kwestionowania umowy jako takiej tylko z uwagi na to, że zawiera ona mechanizm indeksacji, ani dlatego, że różnicuje ona kursy walut stosowane przy uruchomieniu i spłacie kredytu na kurs kupna i kurs sprzedaży. Bank podkreślił, że nie spełnia przesłanki rażącego naruszenia interesów konsumenta oraz dobrych obyczajów element kwestionowanych postanowień, który dla ustalenia konkretnej wartości kursu odsyła do tabeli banku, nawet jeżeli uznać, że nie dookreśla w sposób jednoznaczny mechanizmu wyznaczania tej wartości.

W uzasadnieniu wskazano również, że mechanizm indeksacji przyjęty w umowie, w tym sposób ustalania kursów waluty obcej, mieści się w granicach swobody umów określonych w art. 353¹ k.c. Pozwany podkreślił, że wysokość kursów walut jest ustalana w oparciu o globalne wskaźniki rynkowe, które to czynniki są zupełnie niezależne od banku. Kursy walutowe obowiązujące klientów pozwanego, tak jak klientów innych banków, zmieniają się adekwatnie do zmiany sytuacji na rynku walutowym. Uwzględniając zmiany zachodzące na tym rynku pozwany sporządza tabele kursowe, które podaje do wiadomości klientów. Tabele te sporządzane są niezależnie od terminów spłat rat kredytobiorcę. Kredytodawca wyjaśnił, że zarzut dowolnego określania kursu mógłby być zasadny jedynie wówczas, gdyby bank sztucznie modelował stosowany przez siebie kurs sprzedaży walut obcych w oderwaniu od realiów rynkowych. Tymczasem pozwany stosował i stosuje kursy nieobiegające od kursu sprzedaży NBP i kursów innych banków.

Strona pozwana podniosła również, że nie nastąpiło naruszenie przez bank obowiązków informacyjnych, ponieważ na etapie zawierania umowy pozwany wyjaśnił stronie powodowej mechanizm działania indeksacji, a także wyraźnie zwrócił jej uwagę na ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej, a kontrahent jest świadomy, że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość jego zobowiązania oraz wysokość rat kredytu. W związku z powyższym nie może być mowy o braku należytego poinformowania powoda lub jego nieświadomości w powyższym zakresie, a tym bardziej o wprowadzeniu w błąd czy o zatajeniu jakichkolwiek informacji.

Odnosząc się do zarzutu dotyczącego abuzywności postanowień zawartych w umowie i Regulaminie pozwany wskazał, że kwestionowane postanowienia zostały indywidualnie uzgodnione pomiędzy stronami, albowiem zostały przyjęte przez powódkę w następstwie propozycji poprzednika prawnego pozwanego. W uzasadnieniu zwrócono również uwagę na zgodność klauzuli indeksacyjnej z dobrymi obyczajami oraz brak rażącego naruszenia interesów konsumenta. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez kredytobiorcę (odpowiedź na pozew – k. 69-96).

Pozwany podniósł, że powodowie potwierdzili własnym podpisem, że zostali zapoznani z informacjami wynikającymi z waloryzowanego charakteru kredytu, a dane im przedstawione były rzetelne oraz przedstawiały pełne spektrum niezbędnych zagadnień dotyczących zarówno mechanizmu funkcjonowania kredytu waloryzowanego, jak również zastosowania klauzul waloryzacyjnych w tym zakresie.

Na rozprawie w dniu 24 sierpnia 2021 r. powód oświadczył, że ma świadomość jakie konsekwencje prawne niesie ze sobą ewentualne unieważnienie umowy przez Sąd (protokół rozprawy z dnia 24 sierpnia 2021 r. – k. 257).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2008 r. powód podjął decyzję o zakupie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego. Nie posiadał on jednak oszczędności na zrealizowanie powyższego celu, dlatego zdecydował, że będzie ubiegać się o kredyt. Powód był zainteresowany uzyskaniem kwoty w złotych polskich, ponieważ zapłata ceny za mieszkanie miała nastąpić właśnie w złotych polskich. Powód zgłosił się do banku (...) S.A. (aktualnie (...)), gdzie wskazał, że jest zainteresowany uzyskaniem kredytu złotówkowego. Po dokonaniu analizy sytuacji finansowej powoda, pracownik banku stwierdził, że R. S. nie ma zdolności na kredyt złotówkowy, po czym zaproponował mu zaciągnięcie kredytu indeksowanego kursem waluty CHF, twierdząc, że jest to jedyny produkt, który w jego przypadku mógł zostać mu udzielony. Powodowi udzielono zapewnienia, że jest to kredyt bezpieczny. Powód podpisał dokument o ryzyku, przy czym przedstawiciel banku podkreślił, że jest to tylko formalność i nie wiąże się z tym żadne ryzyko. Powodowi nie przedstawiono symulacji kształtowania się kursu franka szwajcarskiego, ani nie przedstawiono żadnych szczegółów dotyczących tabeli kursowej. Powód R. S. nie rozumiał czym jest kredyt indeksowany i nie miał świadomości ryzyka związanego z możliwością niekorzystnej zmiany kursu waluty. Powód kredyt spłacał w złotych polskich, do momentu podpisania aneksu, po którym to natomiast, spłata dokonywana była w walucie obcej. Powód nie miał świadomości, że kwota określona w złotych polskich zostanie przeliczona na franki szwajcarskie, i że to właśnie ta kwota będzie stanowiła saldo zadłużenia. Był to jego pierwszy kredyt indeksowany kursem waluty obcej i pierwszy kredyt hipoteczny w ogóle (zeznania powoda R. S. – k. 251-258).

W dniu 2 lipca 2008 r. R. S. zwrócił się do (...) S.A., z wniosek o udzielenie kredytu na kwotę 300.000 zł z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym. W piśmie zawnioskowano o udzielenie kredytu w CHF na okres 480 miesięcy. R. S. wskazał, że posiada wykształcenie średnie, i jest zatrudniony w (...) na stanowisku (...).

Do wniosku kredytowego dołączono dokument podpisany przez R. S., w którym wnioskodawca oświadczył, że został on zapoznany przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że będąc w pełni świadomy ryzyka kursowego rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej. Klient oświadczył również, że znane są mu postanowienia „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, a także że został poinformowany, iż aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku. R. S. oświadczył w końcu, że jest świadomy iż: ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt; ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu; kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w Regulaminie; saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej; raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w Regulaminie (oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej – k. 121).

W dniu 28 lipca 2008 r. (...) wydał decyzję kredytową, w której postanowił udzielić R. S. kredyt hipoteczny na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym w walucie CHF na kwotę 240.000 zł na okres 480 miesięcy (decyzja kredytowa – k. 123).

W dniu 5 sierpnia 2008 r. doszło do zawarcia umowy o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzonej w dniu 30 lipca 2008 r. pomiędzy (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce a R. S.. Bank udzielił kredytobiorcą kredytu w kwocie, na

cel i na warunkach określonych w umowie, zaś kredytobiorca zobowiązał się do korzystania z kredytu na warunkach określonych w umowie i Regulaminie oraz zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, prowizjami i innymi kosztami w terminach spłat określonych w umowie (§ 1 ust. 1 umowy). Strony postanowiły, że określenia użyte w umowie mają znaczenie nadane im w „Regulaminie kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), zwanym dalej Regulaminem, który stanowił integralną część umowy (§ 1 ust. 2 umowy).

Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w wysokości 240.000 zł, przy czym zaznaczono, że kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF (§ 2 ust. 1 umowy). W umowie ustalono, że kredyt przeznaczony będzie na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym (§ 2 ust. 2 umowy). Okres kredytowania ustalono na 480 miesięcy (§ 2 ust. 3 umowy). Strony wskazały, że przedmiot finansowania stanowi odrębna własność lokalu nr (...), położonego w budynku usytuowanym w W. przy ul. (...). (§ 2 ust. 5 umowy).

W umowie ustalono, że kredyt będzie oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosiła 4,16083% w stosunku rocznym z zastrzeżeniem postanowień Regulaminu w zakresie ustalania wysokości oprocentowania (§ 3 ust 1 umowy). W umowie zaznaczono, że zmienna stopa oprocentowania będzie ustalana jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3m (CHF) oraz stałej marży banku w wysokości 1,40 punktów procentowych (§ 3 ust 2. umowy).

Strony ustaliły, że oprocentowanie kredytu będzie ulegało zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF). Umowa wskazała, że szczegółowe zasady naliczania odsetek, ustalania wysokości oprocentowania oraz zasady zmiany oprocentowania znajdują się w Regulaminie (§ 3 ust. 3 umowy).

W umowie wskazano, że bank jest uprawniony do pobierania opłat i prowizji określonych w taryfie oprocentowania, opłat i prowizji dla kredytów hipotecznych (...) (§ 4 ust. 1 umowy). Bank zastrzegł sobie prawo do zmiany wysokości opłat i prowizji w sytuacjach określonych w Regulaminie i zobowiązał się do informowania klientów o tych zmianach w sposób określony w Regulaminie (§ 4 ust. 2 umowy).

Wyplata kredytu miała nastąpić jednorazowo. W umowie zaznaczono, że umowa ulega rozwiązaniu, jeżeli w ciągu 60 dni od jej zawarcia kredytobiorca nie spełnił warunków uruchomienia kredytu (§ 5 ust. 1 i 6 umowy).

Kredytobiorca zobowiązał się do dokonywania spłaty rat kredytu obejmujących część kapitałową oraz część odsetkową w terminach i wysokościach określonych w umowie. Spłata kredytu miała nastąpić w 480 miesięcznych ratach równych. W okresie karencji kapitału płatne miały być wyłącznie raty odsetkowe.

W umowie zaznaczono, że data płatności pierwszej raty kredytu uzależniona będzie od daty wypłaty kredytu lub pierwszej jego transzy. Bank zobowiązał się do poinformowania kredytobiorcę listownie w ciągu 14 dni od dnia uruchomienia kredytu o wysokości i dacie płatności pierwszej raty kredytu. Strony ustaliły, że raty kredytu oraz inne należności związane z kredytem pobierane będą z rachunku bankowego wskazanego w treści pełnomocnictwa, stanowiącego załącznik do umowy, przy czym kredytobiorca zobowiązał się do utrzymywania wystarczających środków na ww. rachunku, uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej. W umowie zaznaczono, że informacje na temat zmiany stopy procentowej, wysokości rat spłaty oraz terminów spłaty kredytobiorca będzie otrzymywał w wyciągu bankowym dotyczącym kredytu (§ 6 ust. 1-7 umowy).

Jako zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi należnościami wynikającymi z umowy ustanowiono pierwszą hipotekę kaucyjną do kwoty 480.000 zł na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) oraz cesję praw z polisy ubezpieczenia tej nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych. Do czasu ustanowienia tych zabezpieczeń marża banku miała być wyższa o 1,20 punktu procentowego (§ 7 ust. 1 umowy).

Kredytobiorca poddał się ponadto egzekucji w trybie art. 97 ustawy – Prawo bankowe i wyraził zgodę na wystawienie przez bank bankowego tytułu egzekucyjnego do kwoty 480.000 zł na pokrycie wierzytelności kapitałowych, odsetek i kosztów związanych z realizacją umowy oraz z windykacją należności banku wraz z kosztami zastępstwa prawnego (§ 9 ust. 1 umowy).

W umowie zaznaczono, że od zadłużenia przeterminowanego bank będzie pobierał odsetki o charakterze zmiennym, które w dniu sporządzenia umowy wynosiły 16% w stosunku rocznym. Strony postanowiły, że szczegółowe zasady naliczania odsetek od zadłużenia przeterminowanego oraz zasady zmiany tego oprocentowania znajdują się w Regulaminie (§ 8 ust. 1-2 umowy).

W umowie zastrzeżono, że wszelkie zmiany umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności za wyjątkiem: zmian w Regulaminie, zmian w taryfie, zmian oprocentowania oraz innych przypadków przewidzianych w umowie lub Regulaminie (§ 14 umowy). W umowie zaznaczono ponadto, że w zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie mają postanowienia Regulaminu. Kredytobiorca oświadczył, że w dniu podpisania umowy otrzymał Regulamin i aktualną na dzień sporządzenia umowy taryfę i zapoznali się z nimi (§ 15 umowy).

Jednocześnie z umowa o kredyt hipoteczny kredytobiorca podpisał 1) „Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), 2) „Pełnomocnictwo Kredytobiorcy do dysponowania Rachunkiem oraz do wykonywania przez Bank czynności w imieniu Kredytobiorcy”, 3) „Oświadczenie Kredytobiorcy o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej”, 4) „Oświadczenie Kredytobiorcy związane z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką”. 5) „Warunki udzielenia elastycznego Kredytu Domowego”. Dokumenty te stanowiły załączniki do umowy kredytu hipotecznego nr. (...) (umowa o kredyt hipoteczny – k. 125-130).

W „Oświadczeniu kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką” R. S. oświadczył, że: „w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny oprocentowany zmienną stopą procentową: 1) został zapoznany przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej; 2) jest świadomy ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej w zw. z ww. umową, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku, wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu”. W związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej kredytobiorca oświadczył ponadto, że: „1) został zapoznany przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej; 2) będąc w pełni świadomymi ryzyka kursowego, rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej; 3) znane mu są postanowienia umowy o kredyt hipoteczny oraz „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej; 4) został poinformowany, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku; 5) jest świadomy, że: ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty obcej, do której indeksowany jest kredyt; ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku, wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu; kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie; saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej; raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie” (oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką – k. 141).

„Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) określał warunki udzielania kredytu hipotecznego osobom fizycznym przez (...) S.A. Oddział w Polsce (§ 1 ust. 1 Regulaminu).

Regulamin zawierał m.in. słowniczek wyjaśniający użyte w Regulaminie pojęcia. Wyjaśniono w nim m.in., że: „kredyt indeksowany do waluty obcej” to kredyt oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według tabeli; „tabela” oznacza tabelę kursów walut obcych obowiązującą w banku; „zmienna stopa procentowa” oznacza stopę, według której oprocentowany jest kredyt, ustalana jako suma stopy referencyjnej oraz marży banku; „stopa referencyjna” oznacza stopę, od której zmienności zależy wysokość zmiennej stopy procentowej, zgodnie z postanowieniami Regulaminu, określana m.in. jako: WIBOR – stopa procentowa, wg której banki gotowe są udzielać pożyczek w złotych innym bankom na (...) rynku bankowym, przy czym indeks przy nazwie stopy oznacza okres, jakiego dotyczy stopa; LIBOR – stopa procentowa, według której banki gotowe są udzielać pożyczek w walutach wymiennalnych (np. w CHF) innym bankom na londyńskim rynku bankowym, przy czym indeks przy nazwie stopy oznacza okres jakiego dotyczy stopa. W Regulaminie zaznaczono, że stopa LIBOR ustalana jest w dni robocze na podstawie stóp zgłaszanych przez uczestników fixingu organizowanego przez (...) Stowarzyszenie (...) i podawana jest

ok. godz. 11 czasu londyńskiego przez serwis (...); „marża banku” oznacza wartość ustaloną przez bank, określoną w punktach procentowych, która zgodnie z postanowieniami Regulaminu jest składową zmiennej stopy procentowej (§ 2 Regulaminu).

W § 4 ust. 1 Regulaminu wskazano, że kredyt udzielany jest w złotych, przy czym – na wniosek wnioskodawcy bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej, przy czym w przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wnioskodawca wnioskuje o kwotę kredytu wyrażoną w złotych, z zaznaczeniem że wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

W § 4 ust. 5 Regulaminu wskazano, że spłata kredytu następuje w ratach zgodnie z postanowieniami umowy i – o ile umowa nie stanowi inaczej – spłata kredytu następuje w miesięcznych ratach równych. W Regulaminie zaznaczono, że kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, o ile postanowienia umowy nie stanowią inaczej. Odsetki miały być naliczane codziennie od dnia uruchomienia kredytu od bieżącego salda zadłużenia, przy założeniu, że rok ma 365 dni, a miesiąc rzeczywistą ilość dni (§ 5 ust.1-3 Regulaminu). W Regulaminie wskazano również, że oprocentowanie ulega zmianie w zależności od zmian stopy referencyjnej, zgodnie z postanowieniami Regulaminu. Częstotliwość zmian oprocentowania zależy od rodzaju stopy referencyjnej, tzn. wartości indeksu przy nazwie stopy, przy czym wartość indeksu wyznacza długość okresu bazowego wyrażoną w miesiącach. Po upływie pierwszego i kolejnych okresów bazowych, od pierwszego dnia kolejnego okresu bazowego, będzie obowiązywać nowa stopa procentowa ustalana jako suma: stopy referencyjnej w wysokości obowiązującej na koniec ostatniego dnia poprzedniego okresu bazowego i marży banku określonej w umowie (§ 5 ust. 5-8 Regulaminu). W Regulaminie zaznaczono, że o nowych wartościach zmiennej stopy procentowej bank informuje kredytobiorcę listownie w ciągu 14 dni od dnia zmiany stopy procentowej (§ 5 ust. 11 Regulaminu).

W § 7 ust. 1 i 2 Regulaminu wskazano, że środki z kredytu wypłacane są na rachunek bankowy wskazany w dyspozycji wypłaty środków z kredytu składanej przez kredytobiorcę, przy czym sposób wypłaty kredytu (jednorazowo czy w transzach) określa umowa. W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następowała w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W Regulaminie wskazano, że saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu kredytobiorca otrzymuje listownie, na podstawie postanowień § 11 (§ 7 ust. 4 Regulaminu).

W § 8 ust. 1 Regulaminu ustalono, że uruchomienie kredytu następuje na podstawie złożonej w banku dyspozycji wypłaty środków z kredytu, w terminie nieprzekraczającym 7 dni roboczych, licząc od dnia złożenia dyspozycji oraz spełnienia przez kredytobiorcę warunków określonych w umowie.

§ 9 ust. 2 Regulaminu stanowił, że w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy prowadzonego w złotych, według kursu sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. W Regulaminie zaznaczono, że jeśli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

§ 13 Regulaminu regulował kwestię wcześniejszej (częściowej lub całkowitej) spłaty kredytu. Regulamin ustalał, że kredytobiorca ma do tego prawo, na podstawie pisemnej dyspozycji złożonej w placówce banku. W Regulaminie zaznaczono, że zarówno w przypadku kredytów w złotych jak i indeksowanych do waluty obcej, kwota wcześniejszej częściowej spłaty wymaga określenia w złotych. Regulamin przewidywał, że realizacja dyspozycji wcześniejszej częściowej spłaty powoduje zmniejszenie wysokości raty kredytu, przy zachowaniu pierwotnego okresu kredytowania. W Regulaminie przewidziano, że w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana jest w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w banku w momencie realizacji dyspozycji, co następuje w terminie nieprzekraczającym 14 dni roboczych licząc od dnia następującego po dniu złożenia dyspozycji w placówce Banku.

W § 14 Regulaminu przewidziano, że bank na wniosek kredytobiorcy może wyrazić zgodę na zmianę waluty kredytu. W Regulaminie ustalono, że zmiana waluty kredytu jest realizowana na podstawie pisemnej dyspozycji kredytobiorcy złożonej w placówce banku. Ponadto zaznaczono, że w przypadku, gdy w wyniku zmiany waluty kredytu wysokość raty spłaty kredytu ulega podwyższeniu oraz w sytuacjach, gdy w wyniku zmiany waluty kredytu wzrastałoby ryzyko kredytowe zmiana waluty kredytu wymaga decyzji kredytowej, przy czym jej podjęcie uwarunkowane jest złożeniem przez kredytobiorcę wymaganych przez bank dokumentów potwierdzających wysokość aktualnie osiągniętych dochodów wraz z dyspozycją zmiany waluty kredytu. W ust. 4 tego paragrafu zaznaczono w jakich wypadkach zmiana waluty kredytu nie będzie mogła zostać dokonana. W ust. 7 podkreślono z kolei, że przedmiotem zmiany waluty kredytu jest kwota kapitału kredytu. Ust. 8 przewidywał, że obliczenie kwoty kapitału po zmianie waluty kredytu następuje według następujących kursów: 1) w przypadku zmiany waluty kredytu z waluty obcej na złote – według kursu sprzedaży waluty obcej do złotych, zgodnie z tabelą obowiązującą na 2 dni robocze przed dniem realizacji zmiany waluty kredytu; 2) w przypadku zmiany waluty kredytu ze złotych na walutę obcą – według kursu kupna waluty obcej do złotych, zgodnie z tabelą obowiązującą na 2 dni robocze przed dniem realizacji zmiany waluty kredytu; 3) w przypadku zmiany waluty kredytu z waluty obcej na inną walutę obcą – według ilorazu kursu sprzedaży dotychczasowej waluty kredytu oraz kursu kupna nowej waluty kredytu do złotych, zgodnie z tabelą obowiązującą na 2 dni robocze przed dniem realizacji zmiany waluty kredytu.

Regulamin przewidywał, że na kredytobiorcy ciąży obowiązek zapłaty wszelkich opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawartą umową, zgodnie z obowiązującą w banku taryfą (§ 15 ust. 1 Regulaminu) (Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) k. 157v-162).

Kredyt został wypłacony w jednorazowo w kwocie 240.000 zł (121.322,41 CHF po kursie 1,9782) (zaświadczenie wydane przez bank – k. 46).

W dniu 26 czerwca 2013 r. pomiędzy (...) Bank (...) Spółka Akcyjna a R. S. został zawarty aneks nr (...) do umowy o kredyt hipoteczny nr. (...) sporządzonej w dniu 30 lipca 2008 r. W § 1 ust. 1 aneksu strony postanowiły, że spłata udzielonego kredytobiorcom kredytu indeksowanego do waluty obcej będzie następowała w walucie obcej CHF, do której kredyt jest indeksowany.

Kredytobiorcy zobowiązuje się do posiadania rachunku bankowego w walucie obcej, do której indeksowany jest kredyt prowadzonego przez bank, służącego do obsługi kredytu przez cały okres, w którym obowiązuje spłata rat kredytu w walucie obcej CHF (§ 1 ust. 2 aneksu) (aneks nr (...) do umowy o kredyt hipoteczny – k. 143-146).

W okresie od dnia 30 lipca 2008 r. do dnia 27 czerwca 2013 r. kredytobiorca spłacał kredyt w walucie PLN, później od 27 lipca 2013 r. do 17 stycznia 2020 r. dokonywał spłat kredytu bezpośrednio w walucie obcej CHF (zaświadczenie wydane przez bank – k. 46-50).

(...) S.A. w W. powstał poprzez wniesienie tytułem wkładu niepieniężnego wszystkich składników majątkowych (...) S.A. w A., tj. (...) S.A. Oddział w Polsce, przeznaczonych do prowadzenia działalności przez w/w Oddział. (...) Bank (...) S.A w W. wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A. w W. poprzez przeniesienie całego majątku drugiej ze spółek (spółki przejmowanej) na pierwszą (spółkę przejmującą). W dniu 3 listopada 2018 r. nastąpiło transgraniczne połączenie (...) Bank (...) S.A. z (...) w W. (okoliczność ustalona na podstawie wydruku informacji odpowiadającej odpisowi pełnemu z rejestru przedsiębiorców KRS dostępnego w systemie teleinformatycznym Ministerstwa Sprawiedliwości „e-KRS” – k. 102-109v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wyżej wskazanych dowodów w postaci dokumentów i ich odpisów oraz przesłuchania powoda R. S..

Sąd uznał przedstawione dokumenty i ich odpisy za wiarygodny materiał dowodowy. Strony nie kwestionowały ich autentyczności ani prawdziwości, a Sąd nie znalazł podstaw do ich podważenia z urzędu. Pozostałe dokumenty przedkładane przez strony, które nie zostały przywołane powyżej, ostatecznie nie miały znaczenia dla rozpoznania

niniejszej sprawy. Należy wyraźnie zaznaczyć, że przedmiotem sprawy jest konkretny stosunek prawny, a nie całokształt okoliczności ekonomiczno-społecznych istniejących w danym momencie lub w przeszłości. Posługiwanie się przez strony tego typu dokumentami w żadnym stopniu nie przyczynia się do wyjaśnienia istoty postępowania i jest całkowicie zbędne.

Stan faktyczny niniejszej sprawy nie był co do zasady między stronami sporny, a rozbieżności między nimi dotyczyły w większości jedynie jego oceny prawnej.

Sąd nie czynił ustaleń faktycznych na podstawie zeznań świadka A. S., albowiem osoba ta nie była naocznym świadkiem podpisania przez strony dokumentu w postaci umowy kredytu, a także nie brała udziału w czynnościach poprzedzających zawarcie umowy. Zeznania świadka miały na celu wykazanie okoliczności podnoszonych przez stronę pozwaną, które dotyczyły m.in. przebiegu procedury związanej z udzielaniem kredytów hipotecznych, rodzaju kredytów hipotecznych dostępnych w tym czasie w ofercie banku, sposobu funkcjonowania kredytu hipotecznego jako odniesionego do waluty obcej czy różnicy w wysokości oprocentowania kredytów w złotych i waloryzowanych do waluty obcej. Świadek opisywał zatem ogólną praktykę bankową i obowiązujące u pozwanego procedury, które nie zostały zachowane w przypadku powódki, o czym świadczą jej zeznania złożone w toku niniejszego postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo było zasadne w całości. W niniejszej sprawie powód wniósł o ustalenie nieważności całej umowy o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzonej w dniu 30 lipca 2008 r. zawartej pomiędzy powodem a (...) S.A. na podstawie art. 189 k.p.c.

Dla przypomnienia należy wskazać, że w dniu 30 lipca 2008 r. powód zawarł z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę o kredyt hipoteczny. W umowie tej bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w wysokości 240.000 zł. Strony postanowiły, że kredyt będzie indeksowany do waluty obcej CHF (§ 2 ust. 1 umowy kredytu). Integralną częścią umowy kredytu był „Regulamin kredytu hipotecznego”, który regulował m.in. kwestie związane z uruchomieniem kredytu oraz spłatą kredytu. W postanowieniach Regulaminu wskazano, że w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej wypłata kredytu nastąpi w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu miało być wyrażone i obliczane w walucie obcej według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu (§ 7 ust. 4 Regulaminu). Z kolei spłata kredytu miała następować w ten sposób, że raty kredytu miały być wyrażone w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu miały być pobierane z rachunku bankowego kredytobiorcy prowadzonego w złotym według kursu sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu). Bank wypłacił kredytobiorcy kredyt jednorazowo w złotych polskich. Spłata kredytu następowała najpierw w złotych polskich, a od dnia 27 lipca 2013 r. bezpośrednio we franku szwajcarskim.

W polskim systemie prawnym można wyróżnić trzy rodzaje kredytów z udziałem waluty obcej: kredyt indeksowany, kredyt denominowany i kredyt walutowy. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z kredytem indeksowanym kursem waluty obcej, który to kredyt udzielany jest w walucie polskiej, przy czym na dany dzień (najczęściej dzień uruchomienia kredytu) kwota kapitału kredytu (lub jej część) przeliczana jest na walutę obcą według bieżącego kursu wymiany waluty, która to kwota stanowi następnie podstawę ustalania wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Wysokość kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych określana jest zatem w walucie obcej, ale ich spłata dokonywana jest w walucie polskiej po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień (najczęściej na dzień spłaty).

O ile dopuszczalna jest sama konstrukcja kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, to treść stosunku prawnego łączącego strony powinna być zgodna z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. oraz spełniać kryteria wskazane w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. (I CSK 1049/14, LEX nr 2008735) wskazując na dopuszczalność konstrukcji kredytu indeksowanego i denominowanego z perspektywy art. 69 Prawa bankowego wyjaśnił, że „umowa ta mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i nie ma

podstaw do twierdzenia, że w obrocie prawnym doszło do wykształcenia się jakiegoś odrębnego, oryginalnego typu umowy bankowej, powiązanej w sposób szczególny z kursem złotego do walut obcych w chwili wydania i zwrotu sumy kredytowej i tym samym zakładającej szczególnie sposób określania wysokości zadłużenia kredytobiorcy w stosunku kredytowym”. W uzasadnieniu wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r. (V CSK 382/18, LEX nr 2771344) Sąd Najwyższy potwierdził, że „umowa kredytu indeksowanego/denominowanego (in casu przewidującego spread walutowy) mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 ustawy Prawo bankowe)”. Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie kwestionowano nigdy samej dopuszczalności stosowania w umowach kredytu mechanizmu indeksacji, ale transparentność klauzul kształtujących ten mechanizm.

Zgodnie z art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

W ocenie Sądu powodowi przysługuje interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, albowiem pozytywne rozstrzygnięcie pozwoli uniknąć ewentualnych sporów pomiędzy stronami w przyszłości w zakresie wysokości świadczenia należnego bankowi. Należy zauważyć, że umowa kredytu została zawarta w dniu 5 sierpnia 2008 r, na okres 480 miesięcy, tj. 40 lat, co oznacza, że miałyby obowiązywać do 2048 r.

Dopóki zatem umowa wiąże strony, dopóty powodowie nie mogą domagać się definitywnego rozliczenia umowy.

Dalej należało zauważyć, że kwestia ustalenia będzie miała wpływ na roszczenie o wykreślenie hipoteki zabezpieczającej. Powództwa z art. 189 k.p.c. i art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1007, ze zm.) realizują odrębne kategorie roszczeń procesowych, stanowiące dwa niezależne środki ochrony prawnej, oparte na różnych przesłankach i zmierzające do osiągnięcia odmiennego celu. Powództwo z art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece służy uzgodnieniu treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym aktualnym na dzień orzekania. Zmierza do zaspokojenia roszczenia typu rzeczowego i pozostaje w ścisłym związku z ustrojową funkcją ksiąg wieczystych. Jest zatem właściwym instrumentem do rozstrzygnięcia sporu, której ze stron przysługuje prawo do nieruchomości objętej księgą wieczystą (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 16 lutego 2011 r., I CSK 305/10, OSNC – ZD z 2012 r., Nr 1, poz. 7, LEX nr 798231; z dnia 11 grudnia 2007 r., II CSK 361/07, LEX nr 492164; z dnia 19 listopada 2004 r., II CK 152/04, LEX nr 512049; z dnia 22 listopada 2002 r., IV CKN 1519/00, LEX nr 78333 i z dnia 10 października 1985 r., II CR 281/85, OSNC 1986 roku Nr 7 - 8, poz. 125; LEX nr 3167). Nadto hipoteka wygasa na skutek wygaśnięcia wierzytelności (art. 94 ustawy o księgach wieczystych i hipotece). Tymczasem jak wskazano już wyżej bez orzeczenia Sądu stwierdzającego nieważność ww. stosunku prawnego, nie będzie podstawy do żądania wykreślenia hipoteki w związku z wygaśnięciem wierzytelności, którą zabezpieczała. Zatem dopiero dokonanie ewentualnego ustalenia nieważności umowy kredytu spowoduje możliwość wykreślenia hipoteki z księgi wieczystej.

W ocenie Sądu powodowi przysługuje w niniejszej sprawie przymiot konsumenta. Zgodnie z treścią art. 22¹ k.c., za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Należy zauważyć, że celem powoda przy zawieraniu przedmiotowej umowy kredytu było uzyskanie środków na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U.2002.72.665 t.j.), w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy pomiędzy stronami, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy, 2) kwotę i walutę kredytu, 3) cel, na który kredyt został udzielony, 4) zasady i termin spłaty kredytu, 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,

7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje oraz 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W ocenie Sądu naliczanie przez bank rat kapitałowo-odsetkowych z zastosowaniem klauzuli indeksacyjnej opartej na zmienności kursu CHF określanego jednostronnie przez kredytodawcę należy uznać za niezgodne z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. W umowie nie określono bowiem głównego zobowiązania kredytobiorcy, tj. nie oznaczono mechanizmu pozwalającego na ustalenie kwoty kredytu podlegającego spłaceniu. W chwili zawarcia umowy powód nie był zatem w stanie przewidzieć, jaką kwotę będzie musiał spłacić po przeliczeniu należności na walutę CHF. Treść przepisu art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe wskazuje na podwójne znaczenie słowa „kredyt”. Z jednej bowiem strony stanowi o środkach pieniężnych oddanych do dyspozycji kredytobiorcy, z drugiej zaś oznacza kwotę wykorzystanego kredytu, którą kredytobiorcy zobowiązują się zwrócić wraz z odsetkami. Wymaganie oznaczenia kwoty kredytu spłacanego mogłoby zostać uznane za spełnione tylko wówczas, gdyby w umowie wskazano sposób obliczenia rat kapitałowo-odsetkowych w CHF przeliczanych na walutę polską, tj. gdyby kurs sprzedaży został oznaczony w sposób niezależny od banku np. poprzez odwołanie się do średnich notowań, w szczególności do kursów ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski. W ocenie Sądu eliminacja z treści umowy kredytowej postanowień dotyczących głównych świadczeń stron, czyli tych według których miały zostać określone raty kapitałowo – odsetkowe, musiałaby prowadzić do wniosku, że istotne przedmiotowo postanowienia kredytu w tej umowie w ogóle nie zostały określone. Bez takich postanowień nie może jednak dojść do ważnego zawarcia umowy kredytu indeksowanego kursem CHF.

W tym miejscu należy zauważyć, że Sąd nie miał wątpliwości, iż postanowienia określające sposób ustalania kursu waluty obcej, które składają się na klauzulę indeksacyjną zawartą w umowie kredytu stanowią określenie głównych świadczeń stron. W uzasadnieniu wyroku z dnia 30 września 2020 r. (I CSK 556/18, LEX nr 3126114) Sąd Najwyższy wskazał, że „zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule, a zatem także klauzule zamieszczone we wzorcach umownych kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy. W konsekwencji w ten sposób należy też ocenić postanowienie (część postanowienia) stanowiące część mechanizmu indeksacyjnego, określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego”. Obecnie pogląd ten dominuje w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, LEX nr 2642144; z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, LEX nr 2690299; z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344 i z dnia 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21, LEX nr 3219740). Należy zauważyć, że wcześniej Sąd Najwyższy stał na stanowisku, że klauzule waloryzacyjne nie należą do postanowień określających główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. oraz art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, ale że są to jedynie postanowienia, które w sposób pośredni są z nimi związane przez wywieranie wpływu na wysokość świadczenia głównego. Sąd w niniejszym składzie podziela pierwszy z zaprezentowanych wyżej poglądów przyjmując, że ustalenie w umowie zasad, na podstawie jakich ma dojść do wypłaty kwoty kredytu i spłaty poszczególnych rat, poprzez odniesienie ich do ustalanego przez bank kursu waluty, stanowi określenie głównych świadczeń stron.

Sąd zauważył również, że klauzula przeliczeniowa ma dla konsumentów taki skutek, że z uwagi na wzrost kursu CHF, mimo spłacania przez wiele lat rat kapitałowych, ich zadłużenie z tytułu kapitału maleje pozornie, wyłącznie nominalnie – w przyjętym mierniku waloryzacji, w rzeczywistości zaś ich zadłużenie w PLN rośnie i to nieraz gwałtownie, w razie większych skoków kursu CHF. Gdyby zatem przykładowo kredytobiorcy po kilku latach spłacania kredytu utracili możliwość dalszej spłaty kredytu z osiąganych dochodów i podjęli decyzję o sprzedaży nabytego na kredyt lokalu i dokonaniu jednorazowej spłaty kredytu na rzecz banku ze środków ze sprzedaży, to w przypadku kredytu w PLN pozostałaby im do spłaty kwota niższa od początkowego kapitału (pomniejszona o sumę uiszczonych rat kapitałowych), natomiast w przypadku kredytu waloryzowanego zadłużenie z tytułu kapitału, mimo spłaconych już rat kapitałowych, byłoby nawet o kilkadziesiąt procent wyższe od sumy, jaką bank rzeczywiście postawił do dyspozycji konsumentów w chwili uruchamiania kredytu (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 30 grudnia 2019 r., sygn. I ACa 697/18, LEX nr 2772916).

Wobec powyższego, zdaniem Sądu, umowa z dnia 5 sierpnia 2008 r. jest nieważna ex tunc na podstawie art. 58 § 1 k.c. jako sprzeczna z art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w chwili jej zawierania.

W ocenie Sądu przedmiotowa umowa kredytu jest również nieważna jako sprzeczna z istotą stosunków umownych, a tym samym niepodlegająca ochronie prawnej.

Zgodnie z treścią art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (art. 58 § 1 k.c.).

Pozwany jako podmiot ekonomicznie silniejszy został upoważniony w umowie kredytu do jednostronnego określenia kursu waluty CHF, która została uznana przez strony kontraktu jako właściwa dla oznaczenia wysokości rat obciążających kredytobiorcę.

Należy przypomnieć, że istotą wszelkich stosunków wynikających z umów jest ich konsensualny charakter, a zatem oparcie tych stosunków następuje na zgodnej woli obu stron co do treści umów, a zwłaszcza ich głównych postanowień, które muszą być doprecyzowane w stopniu umożliwiającym przypisanie obu stronom zamiaru i woli dokonania danej czynności na uzgodnionych warunkach. Za sprzeczne z naturą stosunków obligacyjnych należy uznać zatem takie ukształtowanie stosunku prawnego, w którym druga strona pozbawiona jest obiektywnie weryfikowalnych kryteriów, za pomocą których może określić wysokość należnego od niej świadczenia.

W ocenie Sądu nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony, albowiem byłoby to sprzeczne z naturą umowy. Oznaczenie świadczenia powinno być oparte na obiektywnej podstawie, a nie pozostawione do swobodnego uznania jednej ze stron, zwłaszcza tej, która jest ekonomicznie silniejsza. Należy pamiętać, że bank prowadzi profesjonalną działalność gospodarczą oferując na szeroką skalę produkty bankowe, w tym kredyty, a także korzysta z pomocy zatrudnionych przez siebie prawników. Z kolei konsument często zmuszony okolicznościami życiowymi poszukuje źródła finansowania m.in. w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. Zgłaszając się do banku otrzymuje gotowy wzorzec umowy, który może podpisać i uzyskać kredyt albo odmówić i nie otrzymać w ogóle pieniędzy.

Należy zauważyć, że klauzule indeksacyjne nie odwoływały się do ustalanego w obiektywny sposób kursu CHF czy do obiektywnych wskaźników, lecz do kursu wyrażonego w tabelach banku, na który powodowie nie mieli żadnego wpływu. W rzeczywistości praktyka ta pozwalała pozwanemu kształtować ten kurs w sposób dowolny i wedle swej woli. Na mocy spornych postanowień to pozwany bank mógł jednostronnie i arbitralnie, a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania kredytobiorcy, a tym samym mógł wpływać na wysokość świadczenia powoda. Zarówno umowa kredytu, jak i Regulamin nie określały szczegółowego sposobu ustalania kursu CHF, przez co kredytobiorcy byli zdani na arbitralne decyzje banku w tej kwestii. Umowa kredytu nie przedstawiała w sposób przejrzysty konkretnych działań mechanizmu wymiany waluty obcej, tak aby kredytobiorcy byli w stanie samodzielnie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla nich z umowy konsekwencje ekonomiczne. Strona powodowa nie знаła sposobu, w jaki bank kształtował kurs CHF, zwiększając go bądź zmniejszając wedle swego uznania. Umowa nie dawała kredytobiorcy żadnego instrumentu pozwalającego bronić się przed decyzjami banku w zakresie wyznaczanego kursu CHF, czy też weryfikować je. Bank przy tym uwzględniał inny kurs CHF przy przeliczaniu wartości wypłaconego kredytu (kurs kupna) i inny przy obliczaniu wartości raty spłaty kredytu (kurs sprzedaży).

W uzasadnieniu wyroku z dnia 23 października 2019 r. (V ACa 567/18, LEX nr 2761603) Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał, że główne zobowiązanie strony zobowiązanej do spłacenia kredytu, obliczane poprzez zastosowanie klauzuli jego indeksacji do CHF, nie może zostać określone przez drugą stronę tej samej umowy jednostronnym

oświadczeniem, wykraczającym poza konsensus, który oddaje istotę stosunku umownego. Umowa zawierająca tego rodzaju klauzule a limine powinna zostać uznana za nieważną z powodu jej sprzeczności z normą zawartą w powołanym przepisie ze skutkiem ex tunc, czyli od daty jej zawarcia i bez względu na sposób jej wykonywania przez stronę upoważnioną do tego, aby z tego uprawnienia skorzystać w okresie jej obowiązywania.

Podsumowując Sąd uznał, że postanowienia zawartej przez strony umowy określające indeksację są nieważne jako sprzeczne z art. 353¹ k.c. Zasadniczym elementem każdego zobowiązania umownego jest możliwość obiektywnego i dostatecznie dokładnego określenia świadczenia. Przy określeniu świadczenia możliwe jest odwołanie się do konkretnych podstaw jego ustalenia, możliwe jest również odwołanie się w tym zakresie do woli osoby trzeciej. Jednakże w każdym wypadku umowa będzie sprzeczna z naturą zobowiązania jako takiego, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli wyłącznie jednej ze stron. Należy zwrócić uwagę na uchwałę Sądu Najwyższego, wydaną na kanwie przepisów dotyczących czynności bankowych. W uchwale z dnia 22 maja 1991 r. (III CZP 15/91, OSNCP 1992/1/1, LEX nr 3674) Sąd Najwyższy wskazał, że za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, zaś sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę. Przyznanie sobie przez pozwanego prawa do jednostronnego wyznaczania salda kredytu i regulowania wysokości rat kredytu indeksowanego kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursów kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego, przy pozbawieniu kredytobiorcy jakiegokolwiek wpływu na to, wykracza poza zasadę swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c., pozostając w sprzeczności z naturą stosunku zobowiązaniowego, który winien być oparty na zasadzie równości stron, bez przyznawania którejkolwiek z nich władczych kompetencji do kształtowania wysokości świadczeń.

Bez znaczenia pozostaje okoliczność zawarcia przez strony aneksu do umowy kredytu, na podstawie którego powodom umożliwiono spłatę kredytu w CHF. Możliwość taką dała zmiana stanu prawnego wynikająca z ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2011.165.984) dla niniejszej sprawy, która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. Nie doszło jednak w ten sposób do usunięcia istniejącego wcześniej stanu abuzywności. Możliwość spłaty rat w walucie waloryzacji sama w sobie nie usuwa pierwotnej wady opisanego mechanizmu, tj. przeliczenia kwoty kredytu przy jego uruchomieniu, co rzutuje na całość obowiązku zapłaty przez kredytobiorcę, a także na sposób obliczenia rat już zaspokojonych przez powoda. Aneks nie zawiera rozwiązań, które usuwałyby skutki istnienia umowy w dotychczasowym kształcie. Należy do nich istnienie nieuzasadnionego różnicowania sposobów przeliczania kwot z PLN na CHF (kapitału kredytu) i z CHF na PLN (wysokość rat).

Marginalnie należy już tylko zauważyć, że nawet jeżeli przyjąć, iż kwestionowane postanowienia umowne nie byłyby sprzeczne z ustawą, to można by uznać, że stanowią one klauzule abuzywne, a więc że nie wiążą one konsumentów (art. 385¹ § 2 k.c.), przy czym po wyeliminowaniu z umowy abuzywnego mechanizmu przeliczeniowego nie byłoby możliwe dalsze obowiązywanie umowy kredytu zgodnie z jej pozostałą treścią, a więc usunięcie tych klauzul prowadziło by w konsekwencji do upadku (nieważności) całej umowy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd na podstawie powołanych przepisów uwzględnił w całości powództwo główne. Rozstrzygnięcie o roszczeniu ewentualnym stało się bezprzedmiotowe, ponieważ zostało ono zgłoszone przez stronę powodową wyłącznie na wypadek gdyby Sąd uznał, że przedmiotowa umowa kredytu jest ważna. Natomiast zgodnie z powyższymi rozważaniami Sąd uznał w/w umowę za nieważną czynność prawną.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Na koszty procesu poniesione przez stronę powodową w łącznej kwocie 11.834 zł złożyły się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 10.800 zł oraz opłata skarbową od udzielonego pełnomocnictwa w kwocie 34 zł.

Od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu Sąd zasądził odsetki w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone do dnia zapłaty na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

sędzia (del.) Anna Kiełek

ZARZĄDZENIE

(...)